UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Primam Infortiati Partem

Bartolus

Lvgdvni, 1567

Vt legatorum seu fideicommissorum nomine caueatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96147

Visual Library

LEX XXVII.

Filium familias ex parte. Conditio adiecta institutioni non videtur legato precedenti adiecta. h. d. Opp. conditio adiecta institutioni videtur repetita in legato, l. duos. §. de condi. & demon. l. cum seruus. §. de condi. insti. Sol. & ista est vera: hic primo legauit, & postea adiecit conditionem. Et vide glo. que incipit, a patre, &c. signa gl. dixi plene in l. auia. §. de condi. & demonstr. ¶ Quero, an institutus pro parte debet interim habere totum, vel partem. Et dic plene vt dixi in l. plane vbi. §. si coniunctim. §. de lega. j.

§. Menstruos. Legatum menstruum relictum seruis, debetur a tempore competentis libertatis. h. d. iste §.

LEX XXVIII.

Si fundus instructus. Si fundus instructus relinquitur, dies legati cedentis inspicitur. h. d. Ibi, deberi. hec declara per ea que no. in l. pe. §. de fundo instructo.

LEX XXIX.

a **Rogo quandoque.** [a] Not. istum casum sing. quandoq; dabo tibi intelligitur, cum primum commode potero.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Rogo quandoque. Sing. iste tex. est, promitto quandoque dare intelligitur quam primum potero. Et ita ipsum no. alleg. & intelligit Imo. in l. cum pater. §. rogo. de lega. ij. vbi videtur tex. contra istum iuncta l. seruos. j. de manu. test.

LEX XXX.

a **Quod pupille.** [a] Conditio nuptiarum nõ impletur ex nuptijs inualidis. hoc dicit.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Quod pupille. Et istam legem cum gloss. allego tibi pro singu. in l. conditiones que extrinsecus. de cõdi. & demon. Ad de no. per Imo. in l. ab omnibus. §. cum quidam. de leg. j. & in d. l. qui filiabus.

LEX XXXI.

Vxori ex parte. Istam habeo pro nota. lege h. d. secundum gl. Conditio, si heres non erit, moriente instituto, purificatur. Opp. primo, & videtur q̃ ista inuestigatio, an conditio videatur extitisse, vel non sit superflua, cum ista conditio, si heres non erit, non suspendatur, quia inest tacite, l. qui filiabus. §. fin. & l. seq. §. de leg. j. sed si legatum potis relictum a substitutio, vt hec litera innuit, non impedit diem legati cedere, vt §. eo. l. j. & l. heredis. §. pen. Respon. q̃ conditio, que tacite inest, non impedit transmissionem, nisi ex potestate legatarij pendeat. l. filio. §. de leg. j. & l. miles. §. j. §. de
a leg. ij. dixi in l. conditiones extrinsecus. Opp. [a] q̃ post mortem sit impleta, l. fin. de condi. insti. cum potest vltimo vite spiritu esse heres. Bloss. dicit, hoc non fateor, cum non habeat velle, nec nolle vltimo vite spiritu. Sed nonne istud videtur contra gl. l. filio. §. de leg. j. & l. miles. §. pro parte. §. de leg. ij. Sed ibi dicam in l. miles. §. pro parte.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Opp. Ro. q̃ adiri non potest hereditas vltimo vite spiritu. Adde Bal. in l. si. in prin. in vlt. col. de bo. que lib. & Imo. in l. fin. supra de condi. insti.

TITVLVS III.

Vt legatorum seu fideicommissorum nomine caueatur. &c.

LEX I.

Legatorum nomine.

a **§. Si cui sit legatum.** [a] Legatum repetitũ bis tantum debetur, & pro ipso legatario ab herede, vel heredis legatario non cauetur. h. d. Istum §. habes in l. fideicommissa. §. si quis decem. §. de leg. iij. Opp. de l. eum. in prin. §. de ser. vrb. predi. & l. si ita stipulatus a Seio. j. de fideiusso. Plene de isto brocardo dic vt in l. si finita. in prin. de dam. infec. per Dy. & ibi dixi, & per Ly. in l. j. in j. op. C. de sen. que pro eo quod interest. Op. de l. veluti. §. de eden. Sol. ibi hoc ideo, q̃ ex tali repetitione non grauatur: hic grauaretur: & ideo rursus, hic semel tantum intelligitur, & non quoties oppor
b tunum fuerit, vt ibi dicitur, [b] quod not.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Si cui sit. Et vide plene Bar. in l. fideicommissa. §. si quis decem. §. de leg. iij. Ang. in l. si finita. de dam. infec.

b ALEX. ¶ Et ibi dicitur. Et idem tenet Bar. per istum text. in d. §. sinautem vtraque. in l. prioperandum. C. de iudicijs.

a **§. Si quis sub conditione.** [a] Si vnus alterius locum succedit eius naturam assumit. h. d. iste §.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si quis sub conditione. Vide Bart. in l. non solum. in princ. in §. morte. de ope. no. nun.

1 ¶ Vsufructus pecunie si relinquitur, dominium ipsius non transit incontinenti. Libellus quando petitur vsufructus certarum rerum, qualiter concipiatur.

3 Legatari [a] partis cõditione pẽdente, an interim possideat totũ. Vsufructus citius accrescit quam proprietas.

4 Conditio indebiti, quando detur contra tutum exceptione doli.

§. Si decem que in arca. Primo, loquitur quãdo proprietas, & vsufructus legati sunt pure. Secundo, quando sub cõditione. Item prima diuiditur in tres partes, quia primo dicit, quid potest petere quilibet ipso iure. Secundo, inquantum obstat exceptio de equitate. Tertio, quid iuris quando proprietatem legatarius possidet. Secunda ibi, sed cum decem. Tertia ibi, plane si decem. Item secunda pars principalis diuiditur in duas. Primo quid iuris sit, pendente conditione. Secundo quid iuris sit, existente conditione. Secunda ibi, sed si omiserit. ¶ Dicit hic, q̃ iste legatarius debet decem petere, imo videtur, q̃ quinq; tantum. Nam quando relinquitur vsufructus pecunie ipsa proprietas debetur vsufructuario, vt §. de vsufr. ea. re. que vsu consu. per totum titu. Si transit proprietas, ergo sequitur, q̃ res coniuncti in eadem proprietate quilibet petat partem. l. si plures. §. de legat. j. Sed dic, ipso iure non transit proprietas ex testamento, quia non est legata: sed quadam necessitate debetur: ideo legatarius, in quem transit dominum ipso iure, tunc
a ipse potest tota decem petere. Et sic not. hic [a], quod si relinquitur vsufr. pecunie, q̃ dominium pecunie non transit incontinenti.
1 Tu dic, q̃ legatario vsufructus debetur proprietas etiam, vt in isto §. ibi, & quinq; vsumfructum petiturum constat. Et sic no. libellum, q̃ petas fructum illarum rerum, non illas res. Veruntamen crederem, q̃ vteraq; libellus procederet, tam iste peto vsumfructum illarum rerum, q̃ tunc importat necessitatem quãdam, proprietatis. Idem si peterem ista decem, vt vsumfructũ ex eis percipiam, & etiã isto casu procederet l. libellus. l. si tibi decẽ milia §. de vsufr. ear. rerum, que vsu consu. vbi videtur hoc probari. Dicitur hic, † q̃ cauetur heredi. Contra, imo videtur, q̃ debet cauere
8 non heredi: sed legatario proprietatis. l. si. si cui plus quam per le. Hal. & l. si tibi decem milia. §. de vsufru. ea. re. que vsu consu. Resp. quando ipse legatarius possideret, sibi ipsi esset cauendum, vt hic ij. respon. Idem si concurrerent heres & legatarius, q̃ libet vellet sibi cauere, legatarius preferetur, vt in contrarijs. Aut heres tũ concurrit, legatarius non, tunc heredi tantum põt cauere, vt dicit. Venio ad ver. plane. & opp. q̃ ille, qui non est grauatus, non pot conueniri. l. epistolam. in prin. §. tit. ij. sed legatarius proprietatis
3 non est granatus, ergo ipse conueniri non pot. Dicit glo. falsum hic est speciale, nam in effectu videtur grauatus. ¶ Memoratis quens responsum in versi. sed si sub conditione, vbi dicit, q̃ ma rum possidet totum. Contra l. si domino. & l. plane. vbi. §. si communicatim. §. de leg. j. vbi legatarius pendente conditione, nõ petit tũ partem. Respon. ibi loquitur in legato proprietatis: hic vero loquitur in legato vsufructus. Idem in l. idẽ est. §. si mihi. §. de vsufru. accre. Et est ratio, q̃ vsuffr. accrescit citius quã proprietas, vt dixi in d. §. si coniunctim. Sed dices, hic est vnus legatarius proprietatis, & alius vsufructus. Et licet verum sit, tamen coniunctio inter eos est in vsufructu, nõ in proprietate. l. si alij. §. de vsufr. leg. & l. idem Meratius. §. j. §. de vsufr. accre. Dicitur hic, q̃ si est ignorans, heres tenetur actione in factũ, cõtra §. de vsufr. ear. re. que vsu consu. l. hoc senatusco sultũ. §. j. Sol. vt gl. & hec bona esse pot. Dicitur hic in tertio responso, huius §. quod heres habet actionem contra legatarium, quero, quam. Quidam dicunt actionem ex testamento, quidam dicunt, & melius, condictionem indebiti.
4 Sed contra istud opp, quomodo habet condi. inde, cum erat tutus exceptione doli, & sic non repetit. l. qui exceptionem. §. de cõdic. inde. Solu. vt no. in d. l. qui exceptionem. vel melius in l. qui se debere. §. de condic. ob causam.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Et sic no. hic. Vide Alexan. in l. j. ff. de lega. j. & ibi per Alexan.

§. Si ad fiscum. Fiscus est semper diues, & ideo nõ satisfdat. h. d. Quero, an satis

nuda cautione habeat promittere fiscus? Dico, q̃ non, licet secus sit in alia republica, vt in ciuitate que nuda cautione debet promittere, l. si quando, j. eo. & ibi no. & bene.

§. Qui minorem. Pro ea parte, qua alicui hereditas diminuitur ipso iure, vel in effectu, sine culpa sua, liberatur ab obligatione que ex hac stipulatione descendit. h. d. Opp. & videtur q̃ heres non deberet eroneari, l. cum hereditas, in fi. ff. ad Treb. Solu. Speciale est in ista cautione, que assumit sibi vires actione ex testamento, vt ff. eo. l. §. si quis sub conditione. Continua ergo §. si ei qui.

LEX II.

Nec si forte. Not. istum casum quod quantumcunque pater sit conuincta persona, ei non potest solui, vt dixi in l. tertia, supra soluto matrimonio.

LEX III.

1 ☞ Differentia que sit inter contraria, & diuersa.
2 Et qualiter practicanda sit hec lex.

1 **Ed & ipsis, qui sunt.** Quero, q̃ sit differentia inter contraria & diuersa? Dic vt in gl. ¶ Extra glo. dicitur hic, q̃ ipsis, qui sunt in potestate, cauendum est: quero, quomodo ipsi seruo potent caueri vt seruo acquiratur? Possumus dicere probabiliter q̃ ipsi seruo caueatur, & sibi acquiratur actione ex hac stipulatione, que habet naturã actionis ex testamento, vt ff. eo. l. j. §. si quis sub conditione, & ideo cauetur ei, cum acquiritur actione ex testamento, alias secus, l. si filius. j. de ver. obli. & l. pen. j. de stip. ser. Vel aliter & probabiliter, cauetur domino pro seruo, vt ipsi seruo in euentum conditionis acquiratur, qd̃ est mirabile, arg. pro hoc l. filiusfami. §. diuus. in fi. ff. de lega. j. Dicitur hic, eisdem personis, rc. & sic idem fideiussores debent esse apud vtrosq̃. ¶ Quero, que erit practica? Dico, q̃ examinẽtur fideiussores, an sint idonei, vel non, ad vnius petitionem, l. arbitro, qui satisda. co. g. & ille, cui debet dari, etiam citetur, & tunc cogitur illũ accipere, ar. gumen. l. j. §. cum dicitur, ff. si cui plus quam per legẽ Falc. Vel aliter, pater debet interesse pro se, & nomine filij.

LEX V.

1 ☞ Fundus si est venditus pretio declarando arbitrio Titij, si vendens banniatur, & bona publicentur, Titio postea declarante, non tenet declaratio.
2 Hereditas ab omnibus repudiata non dicitur hereditas, sed bona vacantia.

Postquam heres. Ista est tota notabilis lex. Et istud prin. est multũ notadũ. h. d. Si cõditio stipulationis existat tẽpore, quo nõ est psona principalis vere, vel interpretatiue, stipulatio non cõmittitur, & fideiussores nõ tenentur. h. d. In tex. ibi, neque ius. id est, hereditas, que personã representat. Op. de l. Stichũ aut Pamphilũ. circa fi. prin. ff. de sol. & l. si fine herede. ff. de admi. tut. & l. hactenus. ff. de constit. pe. Rñ. ibi loquitur in obligatione iam cõtracta perfecte, que potest durare extincta persona: hic vero loquimur in obligatione contrahenda. Sed contra istud opp. j. eo. l. si a te. Sol. Ibi nõ erat persona vere, sed ficte, scilicet hereditas, que repræsentat personã: hic non est hereditas que repræsentat personã. Et habes gl. in l. j. §. idem Pãponius. ff. depo. que gl. declarat istud principũ. Dixi in l. fideiussor obligari. §. fi. j. de fideius. ¶ Quero, dixi q̃ donec est hereditas, potest obligari, quid si aliquis est deportatus, & bona sunt publicata, vnde post deportationem extitit conditio obligationis, an fisc? dicatur repræsentare personam defuncti, adeo qd̃ existentia conditionis faciat stipulationem committi? Et dico q̃
1 non, l. quoties, in fi. j. de noua. ¶ Et consulit in quadã questio.
a Titius vendidit Seio fundum pretio cõstituendo arbitrio tertij iste vendens tanquam rebellis, & proditor, fuit exbannitus, & bona publicata, ipso existente in rebellione. arbitrator est arbitratus pretium. Dixi quod ista cõditio existens eo tempore quo declarauit, & bona erant publicata, non valet. l. quoties, in fi. j. de
2 noua. ¶ Dicitur hic? quod hereditas iacens repræsentat personam defuncti: sed quero, quid si est repudiata ab omnibus, nec agnati, nec cognati volunt, nec fiscus, an facta repudiatione ab omnibus dicatur esse hereditas? Et donec aliquis potest adire, sine dubio est hereditas, quia est ius succedendi, rc. l. hereditas. j. de verbo. signific. Sed quando ab omnibus est repudiata, dico quod non dicitur hereditas, quia non est ius succedendi in vniuersum ius, & ideo non est hereditas, sed bona vacantia, bl. j. §. an
b bona. & §. diuus. & l. non possunt. j. de iure fisci. & l. iiij. §. eadem constitutio. j. de fideicommissis liberta.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ In quadam questione. De hac questione habetur latius per Baldum, in lege finali de contrahenda emptione. C. & ibi tenet contra Barto.
b ALEX. ¶ Bona vacantia. An & quando dicatur hereditas, & quando bona vacantia, vide quod no. Bar. in rub. ff. de acqui. here. & in l. bona. infra de bonorum possessio. & adde Bartol. in l. indeiussor obligari. §. finali. in fine de fideiussorib.
1 ☞ Appellatione pendente, ea possunt fieri, que possent pendente iudicio principali: intelligo si fieri possunt per iudicem appellationis, nume. 2.
3 Differentia inter edictum, & rescriptum.
4 Sequester pro re sequestrata qua actione conueniri possit.

a **§. Imperator Marcus.** Iste est no. § Diuiditur in partes quinq̃, primo ponitur rescriptum Imperatoris. Secundo, respondet vni obiectioni. Tertio, respondet alteri obiectioni. Quarto, suam responsionem probat per simile. Quinto, iuxta predicta format duas questiones. Secunda ibi, recte. Tertia ibi, cum alia. Quarta ibi, sicuti. Quinta ibi, possessio autem. Bto. ponit duplicitur casum hic: & primus casus est no. & bonus in se, tamen secundum casum prosequor in ver. recte. Opp. ad rescriptũ. Principis, appellatione pendente, nihil debet innouari, l. j. j. in
b h. l no. ap. pen. sed sedm hoc rescriptum aliquid innouatur appellatione pendente: ergo male respondet Jurisconsultus, & di-
1 cit, recte statuit Imperator. Ad contrarium responde, q̃ non debet appellatione pendente aliquid innouari: verum est, nisi il-
c lud, quod posset fieri pendente iudicio principali: sed si penderet iudicium principale, tunc posset cautio peti. ¶ In tex. ibi, moraretur, id est, si dies sententie secundum petitionem ferende moraretur, id est, differretur, secundum Jac. de are. licet glo. aliter exponat, & probatur j. eo. §. ver. cum alia fit edicti. ¶ Item opp. contra rescriptum Principis, qz videtur superfluũ cum sufficiat edictum prætoris de præstanda cautione, & de mittẽdo in possessionẽ. Rñ. Papinianus, non est verum cum alia sit edicti conditio, rc. Circa fi. §. in tex. deponenda, apud sequestrũ, vt supra dictum est in edicto de collationibus. Ibi, iurisdictio, scilicet prætoria, que est vt, si sibi non caueatur, mittatur quis in possessionẽ, per quam non sit possessor, vt infra titulo primo. l. 15, cui. in princ. & infra, ex quibus causis, in possessio. eatur. l. cum legati, sed per rescriptũ fit possessor, vt ff. in princ. §. pater. Jac. de are. ¶ Vemo ad contraria gl. que tendunt ad expositionem. Opp. j. tit. j. l. si is a quo. in principio. Soluit gl. hic in fine prime glosse. qz hic differebat, ibi non. ¶ Op. de l. j. C. de prohibi. sequestra. Sol. speciale est hic. ¶ Op. & videtur qd̃ nõ sit bona similitudo edicti de collatione ad hoc rescriptum, imo diuersitas, vt in verticulo, sicuti. & ver. possessio. Sl.
d dicit, fateor, q̃ est diuersitas, vt in glo. ¶ Oppo. nihil nou. † appellatio pendente. l. j. Sol. hic nihil pot innouari nisi ea que possunt fieri pendente causa principali: hoc autem, qd̃ dixi, intelligo
2 si possunt fieri, id est, per iudicem appellationis, non per iudicem cause principalis, cum causa deuolita sit ad superiorem. l. j. in fine nihil no. appellatione pẽdẽte. ipse pot quicquid iudex cause principalis. ¶ † Opp. & videtur. q̃ istud rescriptum sit superfluũ per
3 edictum prætoris. Respon. Text. qui est hic. ponit duas differentias. Sunt & alie differentie] inter rescriptum & edictũ. Prima est, qd̃ rescriptum habet locum tãtum post latam primam sententiã in causa appellationis: edictum habet locum pendente cã principali. l. j. §. non solum. ff. eodem. siue pendente causa appellationis, vt hoc §. in fine: siue nulla causa pendente, vt apparet per multas leges huius tituli. Est alia differentia, qz per rescriptum efficitur possessor, vt in princ. §. sed per edictum non efficitur possessor, sed est in possessione. l. 15 cui. j. titulo proximo. Est & alia differentia, qz missus in possessionem per rescriptum non restituit possessionem, nisi prius sibi satisfiat, vel feratur sententia contra eum. Missus autem in possessionem ex edicto, debet exire, si sibi satisfiatur, vt j. eodem. l. si legatarij aduersus. & j. titu. primo. l. si pecunie. in fine.
4 ¶ † Quero, dicitur hic, quod sequester exercet vtilem actionem, quod bene not. Sed an pro illa re posset conueniri? Credo q̃ non posset conueniri ab illis, ad quorum petitionẽ est facta sequestratio actione sibi competenti, qz ipsi inter se agunt. & vnus dicitur sustinere partes actoris, & alter rei. l. vnica. C. de prohib. sequestrati. & ibi per doctores. & probatur in l. interesse. j. de acquir. posses. Sed ab extraneo potest conueniri tanquam curator datus bonis. l. pen. j. ad Larbo. & l. ii. in prin. infra de cur. bo. dan.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Imperator Marcus. Et ad intellectũ huius §. vide Bar. in l. qui bona. §. si quis opus. j. de damno infect. & quod no.

Bartol. in l. a diuo, §. si super, de re iudica. & Bal. in l. consensu. C. quomodo & quando iudex.

b AND. BAR. ¶ Ad contrarium respondet. Et not. singularem limit. ad tit. nihil innouari appellatio. penden. nisi id poterat fieri pendente appellatione. Idem dic si per tertium innouatur quia tunc potest. rex. sing. est coniuncta gl. in l. creditor. in prin. §. man. & vide Bal. in l. si quis filio §. ii autem omnes. §. de inoff. testa. & ibi Joan. de Imol. Angel. in l. furi. §. de insa. Bal. in vsi. feu. in c. j. §. sancimus.

c ALEX. ¶ Iudicio principali. Pendentia appellationis non impedit fieri que fieri possunt pendente causa principali. Vrē nō impedit quem mitti in possessione sua, probatur hic & in c. j. & ij. vt lit. pen. & in c. non solum. de appel. in vj. & in l. si quis filio exheredato. §. ii. ritum. & §. eius qui. §. de inin. test. quod no. ad ea que habentur in l. chirographis. §. fi. de admin. tut. probatur etiam in l. creditor. iussus. de ap. & in l. si quis insiu. & ibi bal. C. de reb. credi.

d ALEX. ¶ Oppo. Quando quid possit innouari appellatione pendente, adde Bal. & Imo. in l. si quis filio exheredato. §. hi autem. de inoff. test. dicit post bar. in l. j. C. de bono. possef. cōtra tab.

e ¶ Petens in libello centum probat constat in instrumento talis notarij an de tali instrumento debeat facere copiam ante litis contestationem.

a §. Si dies. [a] Legatario nō debet caueri, nisi scriptura

b questio. † Petis a me centum in libello, & dicis de hoc probat constat manu talis notarij publico instrumēto, quero vtrum de isto instrumento debeat fieri copia parti ante lit. const. Et hic tex. videtur q̄ sic, & Inn. hoc videtur tenere extra de prob. c. j. & mea do

c ctrina [c] est ista. Quandoq̄ in libello fit mentio de instrumento, taliter q̄ aduersarius nō redditur dubius de narratis per actorē: verbi gratia dico, Tu vendidisti talem petiam terre, & de hoc constat manu talis notarij: ista mea assertio, non reddit aduersarium incertum in his que narro, quia aperte dico, & per relationem ad instrumentum, non plus, nec aliter dico, nisi narro: de hoc ante lit. conte. non debet fieri copia, c. ij. extra de dila. Quandoq̄ potest fieri mentio taliter, q̄ dubius redderis, vt si dicam. Vendidisti talem rem, vt constat manu talis notarij. Certe cum in hoc casu non narres certum, ideo dico sic in isto. Quandoq̄ reus est talis, ad quem non spectabat dictum instrumentum, & tunc non debet fieri editio ante lit. contest. Quandoq̄ talis est, ad quem spectabat dictum instrumentum, & tunc debet fieri editio, cum apud eum debet esse, l. ij. §. de eden. Ad legē istam respondeo. q̄ est quedam editio, que fit ad deliberandum, an velit cedere, vel contendere, de qua loquitur l. j. in princi. §. de eden. & ista non debent fieri. Sed si petatur exhibitio ad probandum, tunc debet fieri copia & editio, vt hic, & dixi in d. l. j. de eden.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Si dies. Hunc tex. alleg. not. Bald. in l. iij. in princip. C. de lega.

b POMA. ¶ Formo vnam. Et facit l. si quis inficiatus. ff. de posit. & vide Innocen. pro ista doctrina in cap. j. de proba. Bal. in l. fin. C. de preci. impe. offe.

c ALEX. ¶ Mea doctrina. Vide Bal. in l. j. §. edi. ff. de eden. & in l. edita. C. de eden. & vide Ang. in d. l. j. §. edenda sunt omnia. & in d. l. edita. in ver. post hoc dicamus.

LEX VII.

Filio vel seruo. Vides quando remittitur a lege satisdatio, debet cauere sub hypotheca suarum rerū. Opp. §. l. prori. Sol. Ibi in Republica, que nunquā satisdare debuit, ideo non potest dici q̄ remittatur. Opp. C. ad Treb. l. iubemus. Bl. sol. q̄ l. iubemus. non habet locū extra suos terminos, vt ibi in fi. Op. j. eo. l. fi. solut. gl. quod hic remittit lex, ibi homo: & ideo iniius agit cum lege, quam cum homine. & vide gloss. & signa, quem incipit. scilicet nude. in fi. Sed ista ratio glo. concluderet contrarium quia si mitius agitur cū lege quā cū homine, honorabilius debet interpretari, & nullo modo cauetur quādo fit remissio a lege: & sic in cōtrarium videtur concludere. Respon. secundum Jac. de Are. sic, in l. contraria debet saltē nuda cautione cauere, non cum fideiussoribus, vt ibi: hoc est verū, quādo a lege vel ab homine remittitē satisdatio: sed si cautio remittitur, tunc nullo modo debet cauere, vt in auth. de restit. §. fi. idem sentit Jac. de Are. j. eo. l. fi.

LEX XII.

Licet vt non petatur. Si cautio de facto peratur, conditio non petende cautionis, deficere non dicitur. h. d. Diuiditur tres in patres. Primo ponit dictum. Secundo, illationem ex dicto. Tertio, rationem illationis. Secunda ibi,

a & ideo. Tertia ibi, q̄ post q̄. Oppo. & videtur, [a] ista non sit conditio, sed modus. qui fit per vt. l. j. C. de his que sub modo. & demonstratio. in fi. §. de conditio. & demonstra. & hic fuit factum per vt. gl. respondet, q̄ iste modus conditioni equiparatur, vt vtilias non est natura dictionis vt, inducere modum, nisi natura rationis, cui adijcitur, hoc voluerit. Si ergo illud adijcitur legato per dictionem vt, quod veniat explicandum antequā quis consequatur legatum, non est modus: sed conditio. l. cū tale. §. j. §. de condi. & demon. vbi tex. De dictione, ne, que resolutur. l. vt nō, di

b xi in l. quib. diebus. §. Terminus. eo. ti. & in l. cū pater. §. Titio. §. de leg. ij. si hoc ante venit explicādū: ergo, &c. ¶ Opp. dicitur hic q̄ peredo de facto nō videtur cadere a fideicommisso, cōtra. C. de transac. in l. vbi, & l. siue apud acta. Sol. Dico, q̄ istud nō peteret, intelligit in vltimis volūtatibus, q̄ iure nō petat: in cōtractibus secus, vt vidistis in l. Mutiane. §. de cōdi. & demon. & ideo si testator verba adiecisset q̄ nō petat de iure, vel de facto, esset legatum cōditionale, & deberet pstare cautionē. Mutianā. l. mulier. j. prin. & ibi sentit gl. §. de cōdi. insti. ¶ Dicit hic i tertia parte, q̄ post remittit talē conditionē, &c. cōtra, q̄ conditio ibi nō remittitur, sed cautio: q̄ conditio est valida: & sic videt obstare l. ij. C. eo. Sol. gl. & exponit, cōditionē, id est, cautionē que in illa cōditione continet: vel aliter vt gl. & tene quā vis & vtraq̄ pōt esse vera. ¶ Sed

b cōtra vtraq̄ opi. opp. & habes fm gl. [b] istam q̄ verba plata per modū cōditionis inducunt dispositionē, & vide gl. que incipit. id est, cautionē ibi. qui enim dicit, &c. Sed nonne istud est contra l. si quis sub cōditione. §. si quis omis. cau. test. & l. ex facto etiā agnatum. §. de here. insti. & l. Titia cū testamēto. §. de leg. ij. dixi in vr hac scriptura. j. de do. Sol. Videt hic, q̄ sit speciale, quod quē que iudicio possit remitti. l. ij. C. eo. expressius in l. atia. in fin. de condi. & demon. Ratio huius est, q̄ ista cautio non petitur in actionis. vel obligationis: sed petit officio iudicis nobili. l. v. in verb. obl. & l. j. j. de preto. stip. & Insti. de diuis. stipu. & totū est cū iudicis nō psuppōit obligationē. l. qui p collusionē. §. pte tere. §. de act. emp. Modo ad ppositū, quocunq̄ iudicio testatores potest fieri ne ista cautio petat. & ideo cessat equitas ptis. Sit potes dicere, si testator iubet nō petere heredē restitutionē i integrum ex psona defuncti: vel nō petere cautionem dāni infecti vel aliquid aliud q̄ officio iudicis mero expediatur, tunc credo q̄ non posset de iure petere, vt hic arg. alias autem vbi iure actionis posset peti, & testator remittit, tunc ope exceptionis tollit. q̄ nihil. §. de libe. leg. ¶ Quero, de questione notabili. Dicitur hic, q̄ petendo cautionē non videtur conditio defecta, quero de qua petitione intelligit. Et glos. intelligit, q̄ siue in iudicio, siue extra. Istud videtur contra l. si seruus pluriū. §. j. §. de le. j. vbi q̄ in re obtinuit per suiam, non pōt dicere in iuste iudicari per suiam, sed iuste. l. stipulatio ista. in prin. j. de ver. obl. & ibi no. Sol. intelligo. q̄ hic peruenit ad suum heredē de voluntate defuncti, & heredē volente fuit cautio ista pstita. l. auia. in fine. de cond. & demon. vbi non debet pstari per inuitum: sed per voluntarium potest. Sed si herede opponente, tunc obstaret contrarium. Op. C. eod. l. penul. Solue vt in gl.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Op. & videt. Vide vltra hunc tex. & ibi per Dy. Rap. & Imo. in l. si ita legatum sit Titio. de cond. & demon.

b ALEX. ¶ Habes secundum gl. Adde no. per Imo. in l. cum le. §. j. de cond. & demonstr. per illum tex. cum gl. ibi, & in l. aut illum tex. eodem titu.

LEX XIII.

Iquoque legatorum. Qui pcomeri ex edicto, si quis omissa causa testamenti ad hāc cautionem tenetur. h. d.

LEX XIIII.

Ecstipulatio.

§. Diuus. Varijs cautionibus non est vtendū, nec debent interponi cautiones, que non releuāt. h. d. Op. ad prin. de l. ij. §. plane. de vulga. & pup. & lege ita tamen. §. a patre. §. ad Treb. Sol. vt in gl. Opp. de le. j. §. si impuberi. j. de collatio. bono. Bl. non solut. Sol. Dy. q̄ hic non est solicitus de hereditate viuentis: sed de hereditate mortui. Op. de l. si pupilli. §. j. de nego. gest. vbi vtimur superuacuis cautionibus. Solut. Hic cautio h. est superuacua, q̄ nō potest committi, ibi vero dicitur superuacua, q̄ alia actio competit. Cum igitur posset cōmitti, merito potest interponi: hic non potest committi: merito ergo nō potest interponi.

LEX XV.

a Tiam de presenti. [a] Oppo. de l. si debitori. §. de iudic. Sol. non solut. Vidra. solut q̄ d. l. si debitori. loquitur quia ista

quando debitum est purum z liquidum iudici per confessionem partis: hic autem licet legatum sit purum, tamen heres diff tebatur,nec dicebat,hodie constat,hodie agatur, secundum l.si is a quo.j.tit.j.sed petebat libellum,vnde cum ordinarie procedat, debet habere longum tractatum,ideo prestatur cautio,l.post ¶. §.Imperator.ff.eo.z ibi gloss. secundum casus positionem videtur sic intelligere.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Etiam de presenti. Et hic est glo. ꝗ hoc edictum habet locum in donatione causa mor. quam Ray. hic dicit esse sing. AND.BAR. ¶ Et tene menti hunc text. licet creditor pure non poterit agere contra debitorem,sed ad debitum.l.si mulier. ff.de condi.ob cau. cum similibus. tamen fallit in vltima voluntate vt hic.quod est notatu dignum.

LEX XVII.

a b **Iab vno[a] ex heredibus.[b]** Oppo.ex superuenienti casu non augetur obligatio fideiussorum,l.Lucius.§.Paulus.j.ad muni.Bl.j.que dicit.scilicet,simpliciter.sol.contrarium,z sequens gloss. format. Et ista est materia.l.centum Capue.ff.de eo quod cer.lo.z l.quero.ff.loca.

ADDITIONES

a POMA. ¶ Si ab vno. Vide Ro.singu.cxxxv.
b ALEX. ¶ Heredibus. Adde tex.in l.diuersum,in prin.quorum lega.

LEX XVIII.

1 ☞ Satisdatio si est remissa,non remittitur nuda cautio.

Qe filium. Ista est not.lex z hoc dicit.Satisdatio remissa non potest petiti,etiam si heres dilapidet. Item qui petit quod restituturus est ex interuallo,nõ repellitur exceptione dolo facis.rc.hoc dicit. In tex.ibi,¶ non compellendum cauere per satisdationem, sed nuda cautione cauetur, vt in authen.de resti. §.fi.nisi cautionē remisisset vt ibi dicit in fin.§.ibi,esse heredi.Nec obst.l.dolo facit.j.de except.do.quia hic res petita non erat restituenda statim,sed post tempus. Jac.de Are. z Dld. opponunt[a] ff.eo.l.filio.vbi saltem,nuda cautione debet cauere.Blo.soluit,[b] ꝗ hic de auo,ibi de patre, nihil est dicere. Blo.dat aliam sol.ꝗ ista concordat cum illa. Jaco. de are.tenet, ꝗ hic debet cauere nuda cautione: quia testator remissa satisdatione, exigit cautionem,z tunc remissa satisdatione,non est remissa cautio,arg.in authē.de resti.§.fin.nisi esset remissa cautio,vt ibi no. Bl.tamen aliter in d. l.filio.videtur intelligere,vt ibi dixi.Cõtra istam opi.Jac.de are. videtur text.in eo.quod dicit cauere,sed ipse exponit,scilicet,cum fideiussoribus.Vel potest intelligi, ꝗ illud auth.in fi. habeat locum in alijs personis, quam in istis tam conuunctis, qz eo ipso ꝗ remittitur satisdatio, z cautio sit remissa:sed opi. Jaco.de are. plus placet. ¶ Quero,† an iste pater sit legitimus administrator huius filij? Et gl.dicit ꝗ sic,sed ista glos.referendo se ad tex.non est vera,quia ista filia on erat in potestate, cum fecit testamentum,ideo non est legitimus administrator,ꝗ alias esset,l. fi. C.de bo.que lib. ¶ Querit gl.qualiter consuletur huic fideicommissario:† Dic vt i gl.istud quod dicit gl.ꝗ cogetur statim restituere, esset contra ver. Idem quesijt,quia obstaret exceptio, dolo facit. Non obst.l.Imperator.quia ibitur in patre, cui res bona debent ire ad filium, ideo, si ante restituit, non videtur magnum quid,l. scripto.in fin.ff.vnde libe.ideo teneatis istam opi.glos.hic.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Opponunt. Ro.limitationem ad regulam, dolo facis vide Bar.in l.si donaturus.§.j.de condi.cau.da.z Bart.in l.si ita stipulatus.de verb.obl. in pen.q. formata per ipsum extra gloss. circa fi.z Bar.late in l.si socer.§. Lucius.solu.matri.
b POMA. ¶ Bl.soluit.Et no.ꝗ licet pater dilapidet bona, non tenetur restituere interim,secundum Bart.licet dicat.gl.sed text. quãdo pater dilapidat bona sua,nihil dicit de bonis restituẽdis.

§. Tutor qui. Ista materiam examinaui in l.fin. ff. quando ex facto tuto.

TITVLVS IIII.

Vt in possessione lega.seu fideicom. seruan.cau. esse liceat.

¶ Dictum est Supra vt leg.no.ca.verum qz quãdoqz nõ cauetur, z quis mittit in possessionē,ideo hic ponitur ista rubrica,vt in possessione legato.

LEX I.

1 ☞ Tempus quandoqz est modus tollende obligationis,

Iquis cum. Cautio que non debet prestari,prestita scienter non condicitur,sed per ignorantiã facti condicitur quo ad plenam liberationem:z per ignorantiam iuris condicitur quo ad liberationem fideiussorum tantum,quibus etiam exceptio cõpetit.hoc dicit.no.princip.z est subtile. In tex.ibi satisdatio.potest etiam condicere quo ad liberationem fideiussorum, z suam. Dyn.z gl. ¶ In tex.ibi,condici posse,quo ad liberationem fideiussorum,non ipsius heredis. Dy. Hic dicitur ꝗ cautio, que non debet prestari,prestita condicitur.contra l.cum emptor. z l.damni.§.emptor.j.de damno infecto. Solu.vt Dyn.plene in l.si patronus.j.de don.z quidam hic habent. Opp.de l.qui erat.ff.fa.ercis. sol. Ibi committitur stipulatio ad id ad quod quis tenebitur, s. ad interesse,non ad duplũ:in proposito ista stipulatio,quãdo per errorẽ iuris cauit, tũc quo ad fideiussores condicit,qz in nullo tenetur.Et istam tenet Dy,in d.l.si patronus.Et secũdum hoc habes casum,ꝗ quis potest condicere liberationem fideiussoris,nõ suam liberationem,z est nouus modus agendi.s.petere vt alius liberetur,z vide tex.in prin. Et puto, ꝗ istam liberationem condicat suo nomine,non fideiussorum nomine.Simile in l.idemqz.§.si cui.ff.manda.vbi ago actione mandati, vt liberes alium, qz mea interest. Opp.dicitur hic,ꝗ fideiussores sunt tuti exceptione,cõtra l.si quis postquam.j.de fidei.sol.gl.ibi fideiussit pro eo qui nullo modo tenebatur,z vide gl.que inc.tino videtur,rc.Et istud nõ videtur verum,quia l.si quis postquam.loquitur quando est tẽpore liberatus,z sic naturalis remanet,l.obligationũ fere.§.placet.j.de act.z obli.z ibi no. ergo põt accedere fideiussor.l.fideiuss. §.ij.de fide.Sol.scdm Dy licet remanet naturaliter obligatus, tamen nullus est effectus.hoc dicit. Dy.in l.fina.j.rem ra.hab.z
1 Lyn.in l.cum quis.de iur.z fac.ignoran. Vel oportet ponere, †ꝗ tempus est modus obligationis tollende quandoque, vt dixi in l.fi.j.rem ra.hab.dixi in d.l.si quis postquam.

§. Non exigit pretor. Ro.ꝗ vt mittat qs in possessionē,non requiritur mora conuenti,sed vt cesset mora eius,qui cõuenit. Secundo no.ꝗ non debet offerri cautio,Opp.de l.optimam.C.de cõtrah.z commit.stip.sol. ibi habet diẽ, qui interpellat pro homine. Item opp.de l.ij.C.de iure emphy.sol.ibi tacite inest dies, qui interpellat pro homine.Op.de l.stipulatio ista.§.j ¶.8 ope.no.nun.sol. ibi volebat se ab obseruantia precedentis denunciationis subtrahere:quare debet se offerre,vt offertur ad purgationem more precedentis iam inducte.l.illud.de peri.z commo.rei vendi.hic autem nulla obligatio precedebat.Dld.

1 ☞ Procurator actoris quare non cauet,nisi dubitetur de mandato.reus vero semper.

1 **§. Si debitori.** Ro.casus est. Ex isto tex.† sumunt rationē doc.que est ratio,ꝗ procurator rei cauet indistincte,procurator actoris non, nisi cum dubiũ est de mandato.Et est ratio,qz reus est cautus ex parte sua,quia defendit illud quod habet:z sic est sibi cautum:sed actor petit illud quod non habet,ideo non est sibi cautum, z debet ei caueri. Et hoc sumitur ex isto textu.

§. Et cui. Bloss.querit quomodo erat debitum? Et dic vt glo.z tene quam vis.

1 ☞ Existentia sui heredis non confirmat legata, nisi fauore libertatis.
2 Existentia sui heredis confirmat fideicommissum vniuersale.

a **§. Tunc ante aditam.** [a] Ro.†ꝗ existẽtia sui
1 heredis nõ cõfirmat legata. Fallit in libertate.l.sciendum.j.de manu test.z l.cũ quasi.
2 §.sed si quis.j.de fideic.lib. Itẽ confirmat † fideicõmissum vniuersale,vt l.ita tamen.§.si pater.ff.ad Treb.z quid operetur existentia,dicam in l.si filius qui patri.de vulg.z pup.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Tunc ante aditam. Vide Bar.in l.ij.ff.de cond.ind. z no.etiam Bar.in l.Julianus verum,de condi.indebi.

1 ☞ Mulier que accepit verum pauperem habet remediũ.l.si constante.
2 Debitor vt tanquam suspectus capiatur,suspicio debet causari post contractum.

a **§. Si semel.** [a] Oppo.dicitur hic,qꝗ qui semel recepit fideiussorẽ malum,imputat sibi:contra l. si cum dotem.§.si mulier.ff.sol.matr. Sol. Hic sciẽter recepit,z dic in l.ij.j.de fideiuss.z l.inter causas.§.abesse.ff.man. Opp.de l.sciẽ
b dum,[b] §.pe.ff.qui satisda.cogan. Sol.z tene menti,ꝗ hic prouisio hominis perit,z ideo restaurabitur:ibi prouisio legis. Inducitur ad q.per Dyn. Mulier † accepit in virum quendam pauperem hominem,z dedit sibi dotem,modo vult petere restitutionē